GENERALINIO ADVOKATO JÁN MAZÁK IŠVADA, pateikta 2007 m. lapkričio 29 d. [1]

I — Įžanga

1. 2006 m. rugpjūčio 10 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2006 m. rugpjūčio 25 d., Kelno (Vokietija) finansines bylas nagrinėjantis teismas (*Finanzgericht Köln*) prašydamas priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 234 straipsnį pateikė Teisingumo Teismui keturis klausimus. Šie klausimai yra susiję su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005 [2], (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71) [3] 13 straipsnio 2 dalies a punkto ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeisto 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005, (toliau – Reglamentas Nr. 574/72) [4] 10 straipsnio išaiškinimu.

2. Šie klausimai buvo iškelti nagrinėjant bylą tarp Belgijos pilietės Brigitte Bosmann, kuri gyvena Vokietijoje, o profesinę veiklą vykdo Nyderlanduose, ir Federalinės darbo agentūros (*Bundesagentur für Arbeit*; toliau – *Bundesagentur*), kurioje ginčijamas *Bundesagentur* atsisakymas B. Bosmann skirti pašalpas šeimai už jos du išlaikomus vaikus, remiantis tuo, kad B. Bosmann teisę į pašalpas šeimai reglamentuoja tik darbo vietos valstybė, nagrinėjamu atveju – Nyderlandai.

3. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tokioje situacijoje, kai, atsižvelgiant į vaikų amžių, darbuotojas nebeturi teisės į pašalpas

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 647/2005, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, ir (EEB) Nr. 574/72, nustatantį Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką (OL L 117, p. 1).

3 — OL L 149, p. 2.

4 — OL L 74, p. 1.

šeimai darbo vietos valstybėje, galima taikyti gyvenamosios vietos valstybės teisę, pagal kurią šis darbuotojas turi teisę į pašalpas šeimai.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisės aktai*

1. Reglamentas Nr. 1408/71

4. Kiek tai aktualu nagrinėjamoje byloje, Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnyje, pavadintame „Bendrosios taisyklės“, dėl taikytinų teisės aktų nustatymo numatyta:

„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiškai įregistruota ar veiklos vieta arba jį nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<…>“

5. Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis, pavadintas „Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, kurio šeimos nariai gyvena valstybėje narėje, kitoje nei kompetentinga valstybė“, nustato:

„Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo arba savarankiškai dirbantis asmuo, kuriam taikomi valstybės narės teisės aktai, už savo šeimos narius, gyvenančius kitos valstybės narės teritorijoje, turi teisę gauti išmokas šeimai, mokamas pagal pirmosios valstybės teisės aktų nuostatas, tartum jie gyventų toje valstybėje, laikantis VI priedo nuostatų“.

2. Reglamentas Nr. 574/72

6. Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio, nustatančio taisykles, taikomas tuo atveju, kai sutampa pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų teisės gauti pašalpas šeimai, 1 dalyje nustatyta:

„a) Teisė gauti išmokas ar pašalpas šeimai, priklausančias pagal vienos valstybės narės teisės aktus, pagal kuriuos teisės į tas išmokas ar pašalpas įgijimas nepriklauso nuo draudimo, darbo pagal darbo sutartį arba savarankiško darbo sąlygų, sustabdoma, kai tuo pačiu laikotarpiu ir tam pačiam šeimos nariui išmokos yra mokėtinos tik pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba laikantis reglamento 73, 74, 77 ar 78 straipsnių nuostatų, bendra šių išmokų dydžių suma.

b) Tačiau, jeigu profesinė ar darbinė veikla vykdoma pirmosios valstybės narės teritorijoje:

i) teisė gauti išmokas, priklausančias tik pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba pagal reglamento 73 ar 74 straipsnį asmeniui, turinčiam teisę gauti išmokas šeimai dydžių suma arba asmeniui, kuriam jos turi būti mokamos tik pagal kitos valstybės narės nacionalinės teisės aktus arba pagal šiuos straipsnius mokamas išmokas šeimai, apribojama bendra išmokų šeimai dydžių suma, numatyta valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos narys gyvena, teisės aktų. Valstybės narės, kurios teritorijoje šeimos narys gyvena, mokamų išmokų išlaidas padengia ta valstybė narė;

<…>“

B — *Nacionalinės teisės aktai*

7. Teisę į Vokietijoje skiriamas pašalpas šeimai reglamentuoja Pajamų mokesčio įstatymo (Einkommensteuergesetz; toliau – EstG) 62 ir 63 straipsniai. Nagrinėjamoje byloje svarbios toliau nurodytos nuostatos.

8. 62 straipsnio 1 dalies 1 punktas suformuluotas taip:

„Kiekvienas asmuo, kurio įprastinė arba gyvenamoji vieta yra Vokietijoje, pagal šį įstatymą turi teisę į pašalpas šeimai už 63 straipsnyje nurodytus vaikus“.

9. 63 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta:

„Vaikai – tai vaikai, nurodyti 32 straipsnio 1 dalyje“.

10. 32 straipsnio 1 dalies 1 punktas suformuluotas taip:

„Vaikai – tai vaikai, su mokesčių mokėtoju susiję pirmuoju giminystės laipsniu“.

32 straipsnio 4 dalies 1 punkto 2a papunktyje numatyta:

„Į 18 metų vaiką atsižvelgiama, jeigu jam dar nėra 27 metų ir jeigu jis mokosi, kad įgytų profesiją arba specialybę“.

III — Faktinės aplinkybės, procedūra ir klausimai, dėl kurių pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą

11. B. Bosmann yra Belgijos pilietė, jau daug metų gyvenanti Vokietijoje. Ji yra vieniša motina, auginanti du vaikus, Caroline ir Thomas, kurie gyvena jos namuose ir šiuo metu studijuoja Vokietijoje. Jų pajamos yra mažesnės nei riba, kurią viršijus Vokietijoje prarandama teisė į pašalpas šeimai.

12. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinės bylos šalys sutaria dėl to, kad iš esmės B. Bosmann turėtų teisę į pašalpas šeimai Vokietijoje pagal *EStG*, kurio pagrindu iš pradžių jai buvo suteiktos pašalpos už abu vaikus.

13. Tačiau 2005 m. rugsėjo 1 d. B. Bosmann įsidarbinus Nyderlanduose, 2005 m. spalio 18 d. sprendimu *Bundesagentur* nutraukė pašalpų šeimai už vaikus mokėjimą nuo 2005 m. spalio mėnesio.

14. 2005 m. lapkričio 10 d. *Bundesagentur* atmetė B. Bosmann skundą dėl šio sprendimo kaip nepagrįstą ir konkrečiai konstatavo, kad teisės į pašalpas šeimai negalima suteikti pagal Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnį ir todėl, kad B. Bosmann, kuri yra darbuotoja, šiuo atžvilgiu taikomi tik darbo vietos valstybės, nagrinėjamu atveju – Nyderlandų, teisės aktai. *Bundesagentur* nuomone, neturi reikšmės tai, kad ši valstybė nemoka pašalpų šeimai už vaikus, kuriems yra daugiau nei 18 metų.

15. Savo ieškinyje pagrindinėje byloje B. Bosmann teigia, kad atsisakymas suteikti pašalpas šeimai akivaizdžiai pažeidžia jos teisę į judėjimo laisvę, ir reikalauja panaikinti 2005 m. spalio 18 d. ir 2005 m. lapkričio 10 d. sprendimus.

16. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą *Finanzgericht Köln* pažymi, kad jeigu būtų taikomas vien tik Vokietijos *EStG*, t. y. Bendrijos teisė netaikoma, ieškovė Vokietijoje turėtų teisę į pašalpas šeimai už abu vaikus. Taigi iš esmės B. Bosmann netenka teisės į pašalpas šeimai pagal Bendrijos teisę, būtent Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 1 dalį ir 2 dalies a punktą ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnį, pagal kuriuos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio nacionalinio teismo nuomone [5], B. Bosmann taikoma tik Nyderlandų teisė, pagal kurią, atsižvelgiant į vaikų amžių, B. Bosmann neturi teisės į pašalpas šeimai arba panašias socialines pašalpas.

17. *Finanzgericht Köln* abejoja, ar tokia teisinė situacija neprieštarauja EB 39 straipsnyje įtvirtintai judėjimo laisvei arba bendriesiems Bendrijos teisės principams, ypač nediskriminavimo ir diskriminacijos dėl lyties draudimo principams [6].

18. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas, be kita ko, pabrėžia, kad, atsižvelgdamas į tai, jog klausimas, ar teisės derinimo priemonė, pavyzdžiui, Reglamentas Nr. 1408/71,

5 — Šiuo požiūriu jis nurodo 2002 m. rugpjūčio 13 d. *Bundesfinanzhof* sprendimą, VIII R 61/00, BStBl-II 2002, p. 869, ir 2005 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Dodl ir Oberhollenzer*, C-543/03, Rink. p. I-5049.

6 — Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas nagrinėja 1986 m. liepos 10 d. Sprendimą *Luijten*, 60/85, Rink. p. 2365, 1988 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Ispanija prieš Tarybą*, 203/86, Rink. p. 4563, 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 1997 m. balandžio 17 d. Sprendimą *EARL de Kerlast*, C-15/95, Rink. p. I-1961, ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *DaimlerChrysler*, C-324/99, Rink. p. I-9897.

atitinka pirminę teisę, iš esmės peržengia prejudicinio sprendimo procedūros ribas, jis neprašo atlikti Reglamento Nr. 1408/71 teisėtumo kontrolės, o klausia, ar, atsižvelgiant į pagrindines laisves, jį galima aiškinti siaurai.

19. Esant šioms aplinkybėms, *Finanzgericht Köln* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, pateikdamas šiuos klausimus:

„1. Ar Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, 13 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas siaurai, t. y. taip, kad jis neprieštarauja vienišos motinos, kuri savo darbo vietos valstybėje (Nyderlandų Karalystėje) dėl vaikų amžiaus negauna pašalpų šeimai, teisei gauti pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje (Vokietijos Federacinėje Respublikoje)?

2. Neigiamai atsakius į pirmąjį klausimą:

Ar 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, 10 straipsnis turi būti aiškinamas siaurai, t. y. taip, kad jis neprieštarauja vienišos motinos, kuri savo darbo vietos valstybėje (Nyderlandų Karalystėje) dėl vaikų amžiaus negauna pašalpų šeimai, teisei gauti pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje (Vokietijos Federacinėje Respublikoje)?

3. Neigiamai atsakius į pirmąjį ir antrąjį klausimus:

Ar iš EB sutarties ir (arba) bendrųjų teisės principų tiesiogiai išplaukia dirbančios vienišos motinos teisė į palankesnių jos gyvenamosios vietos valstybės teisės nuostatų pašalpų šeimai skyrimo srityje taikymą?

4. Ar atsakant į ankstesnius klausimus svarbu tai, ar darbuotoja po kiekvienos darbo dienos grįžta į šeimos gyvenamąją vietą?“

IV — Teisinis vertinimas

A — *Pagrindinės šalių pastabos*

20. Nagrinėjamoje byloje rašytines pastabas pateikė Vokietijos ir Ispanijos vyriausybės, Komisija ir B. Bosmann.

21. Vokietijos vyriausybė laikosi nuomonės, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas kaip draudžiantis suteikti teisę į pašalpas šeimai tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama šioje byloje. Vokietijos pašalpos šeimai yra išmokos šeimai Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalies h punkto prasme. Remiantis aiškia šio reglamento 13 straipsnio 1 dalies formuluote, asmenims, patenkantiems į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai.

22. Vokietijos vyriausybės nuomone, kitoks aiškinimas prieštarautų Teisingumo Teismo praktikoje [7] apibrėžtam Reglamento Nr. 1408/71 tikslui – užtikrinti, kad konkretiems asmenims būtų taikoma tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistema. Be to, pagal Teisingumo Teismo praktiką principas, kad taikant Reglamentą Nr. 1408/71 negali būti prarandamos teisės, įgytos išimtinai pagal nacionalinės teisės aktus, netaikomas šio reglamento II antraštinėje dalyje įtvirtintoms taisyklėms, pagal kurias nustatomi taikytini teisės aktai [8].

23. Atsižvelgiant į aiškią Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio formuluotę, atsakymas į antrąjį klausimą taip pat turėtų būti neigiamas. Vokietijos vyriausybės teigimu, šis straipsnis nagrinėjamoje byloje netaikytinas: kadangi darbuotoja vykdo profesinę veiklą tik vienoje valstybėje narėje, o gyvena kitoje valstybėje narėje, pašalpų šeimai sutapimo negali būti.

24. Dėl trečiojo klausimo Vokietijos vyriausybė tvirtina, kad, priešingai *Finanzgericht Köln* nuomonei, išdėstytai prašyme priimti prejudicinį sprendimą, naudojantis prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra kuo puikiausiai galima patikrinti, ar teisės aktas, pavyzdžiui, Reglamentas Nr. 1408/71, atitinka pirminę Bendrijos teisę. Vis dėlto Vokietijos vyriausybė teigia, kad šio reglamento 13 straipsnis nepažeidžia nei

7 — Konkrečiai ji remiasi 1986 m. birželio 12 d. Sprendimo *Ten Holder*, 302/84, Rink. p. 1821, 19–21 punktais.

8 — Sprendimo *Luijten* (minėto 6 išnašoje) 15 punktas.

EB 39 straipsnyje įtvirtintos judėjimo laisvės, nei bendrųjų Bendrijos teisės principų, t. y. nediskriminavimo principo ir diskriminacijos dėl lyties draudimo, nurodytų prašyme priimti prejudicinį sprendimą.

25. Galiausiai dėl ketvirtojo klausimo Vokietijos vyriausybė mano, kad, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnį, kuris nurodo darbo vietos valstybę, jokios reikšmės neturi tai, ar darbuotoja po kiekvienos darbo dienos grįžta į šeimos gyvenamąją vietą.

26. Ispanijos vyriausybė teigia, kad pagrindinė problema nagrinėjamoje byloje yra ne Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio aiškinimas, o klausimas, ar šis straipsnis atitinka EB 39 straipsnį ir vienodo požiūrio bei nediskriminavimo dėl lyties principus.

27. Ji teigia, kad dėl Vokietijos teisės aktų nuostatos dėl pašalpų šeimai, kurios yra pagrįstos pažodiniu Reglamento Nr. 1408/71 aiškinimu ir pagal kurias B. Bosmann prarado pašalpas šeimai, akivaizdžiai B. Bosmann atsiduria mažiau palankioje padėtyje, kuri gali atgrasyti nuo naudojimosi judėjimo laisve. Šios nuostatos nėra pateisinamos ir tinkamos, siekiant numatyto tikslo.

28. Todėl, remdamasi Teisingumo Teismo praktika dėl laisvo asmenų judėjimo [9], Ispanijos vyriausybė daro išvadą, kad atitinkamos Reglamento Nr. 1408/71 ir Reglamento Nr. 574/72 nuostatos prieštarauja EB 39 straipsniui tiek, kiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjamomis aplinkybėmis, pagal darbo sutartį dirbantis asmuo praranda pašalpas šeimai.

29. Komisijos nuomone, atsakymas į pirmąjį ir antrąjį klausimus turėtų būti toks, kad tokioje byloje, kokia nagrinėjama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktas, aiškinamas kartu su Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktu, nedraudžia gauti pašalpų šeimai gyvenamosios vietos valstybėje.

30. Daugiausia remdamasi sprendimu *McMenamin* ir generalinio advokato M. Darmon išvada šioje byloje [10] Komisija teigia, kad nagrinėjamomis aplinkybėmis netaikytinas ne tik Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnis, bet ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktas. Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnyje nustatyta tik tai, kad taikytini yra darbo vietos valstybės teisės

9 — Šiuo požiūriu ji remiasi ypač 2005 m. kovo 17 d. Sprendimu *Kranemann*, C-109/04, Rink. p. I-2421, 2006 m. vasario 16 d. Sprendimu *Öberg*, C-185/04, Rink. p. I-1453, ir 2006 m. kovo 30 d. Sprendimu *Mattern ir Cikotic*, C-10/05, Rink. p. I-3145.

10 — 1992 m. gruodžio 9 d. Sprendimas *McMenamin*, C-119/91, Rink. p. I-6393, ir generalinio advokato M. Darmon išvada šioje byloje.

aktai: šis straipsnis nenumato, ar išmoka turi būti mokama, ir, jeigu taip, kas ją turi mokėti. Atsižvelgiant į tai, Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktas turėtų būti aiškinamas taip, kad nors kompetentinga yra darbo vietos valstybė, teisė į pašalpas šeimai pagal gyvenamosios vietos valstybės teisę gali išlikti. Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje darbo vietos valstybėje „priklausanti išmoka" yra lygi nuliui, *de facto* pradeda veikti teisė į pašalpas šeimai Vokietijoje, ir šios pašalpos tampa mokėtinomis. Be to, Komisija pažymi, kad jeigu Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies a punktas nebūtų taikomas tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama šioje byloje, nes sutampančių išmokų nėra, tą patį būtų galima pasakyti ir apie Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 73 straipsnius.

31. Jeigu būtų pritarta Vokietijos vyriausybės palaikomam požiūriui, būtų pažeistas principas, kad taikant Reglamentą Nr. 1408/71 negali būti prarandamos teisės, įgytos išimtinai pagal nacionalinės teisės aktus, ir kiltų nepateisinami prieštaravimai.

32. Šiuo atžvilgiu Komisija pritaria prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išdėstytiems argumentams, kad požiūris į vaikus auginantį vienišą tėvą (motiną), gyvenantį vienoje valstybėje narėje, o dirbantį kitoje, bus mažiau palankus nei į tėvą (motiną), kuris dirba ir savo gyvenamojoje valstybėje, ir kitoje valstybėje narėje, be to, kalbant apskritai, požiūris į vienišą motiną bus mažiau palankus nei į poroje gyvenančią motiną.

33. B. Bosmann iš esmės sutinka su Komisija ir tvirtina, kad Vokietijos valdžios institucijų atsisakymas jai suteikti pašalpas šeimai pažeidžia EB 39 straipsnį ir vienodo požiūrio principą.

B — *Vertinimas*

1. Pirminės pastabos

34. Prieš pradedant vertinti, reikėtų pateikti kelias pirmines pastabas ir identifikuoti problemas, išplaukiančias iš pateiktų klausimų.

35. Visų pirma, reikia nurodyti, kad nagrinėjamoje byloje nėra ginčo dėl to, ar aptariama situacija patenka į *ratione personae* ir *ratione materiae* Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį, t. y., kalbant konkrečiau, kad B. Bosmann gali būti laikoma kaip „pagal

darbo sutartį dirbančiu asmeniu“ pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį, aiškinamą kartu su 1 straipsnio a punktu, ir kad Vokietijos pašalpos šeimai gali būti „išmokos šeimai“ šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies h punkto prasme.

36. Dėl nagrinėjamos bylos konteksto reikia pažymėti, kad ginčas pagrindinėje byloje yra susijęs su B. Bosmann gyvenamosios vietos valstybės valdžios institucijų (šiuo atveju *Bundesagentur*) atsisakymu suteikti pašalpas šeimai už jos vaikus, remiantis tuo, kad pagal Reglamentą Nr. 1408/71 ir Reglamentą Nr. 574/72 B. Bosmann šiuo atžvilgiu yra taikytini darbo vietos valstybės, t. y. Nyderlandų, teisės aktai. Šį požiūrį B. Bosmann ginčija pagrindinėje byloje iš esmės tuo pagrindu, kad tai prilygsta jos judėjimo laisvės ir vienodo požiūrio principo pažeidimui.

37. Akivaizdžiai pritardamas B. Bosmann nuomonei, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokia teisinė situacija, kai taikant Reglamentą Nr. 1408/71 ir Reglamentą Nr. 574/72 tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos šioje byloje, prarandama teisė į pašalpas šeimai Vokietijoje, t. y. gyvenamosios vietos valstybėje, neprieštarauja judėjimo laisvei ir bendriesiems Bendrijos teisės principams, t. y. vienodo požiūrio ir diskriminacijos dėl lyties draudimo principams. Tačiau kaip išeities tašką prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas pasirinko klaidingą [11] prielaidą, kad Bendrijos akto, pavyzdžiui, Reglamento Nr. 1408/71, teisėtumas pagal prejudicinio sprendimo procedūrą negali būti nagrinėjamas, atsižvelgiant į šias taisykles ir pirminės teisės principus, todėl klausia, ar Reglamentas Nr. 1408/71 ir Reglamentas Nr. 574/72 gali būti „aiškinami siaurai“, t. y. tai, kad teisė į pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje narėje nebūtų prarandama, arba ar tokia teisė gali tiesiogiai kilti iš Sutarties arba šių principų.

38. Šiomis aplinkybėmis panašu, kad pirmaisiais trim klausimais, kuriuos reikėtų nagrinėti kartu, iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar pagal Reglamentą Nr. 1408/71 ir Reglamentą Nr. 574/72, o taip pat atsižvelgiant į judėjimo laisvę ir vienodą požiūrį, gyvenamosios vietos valstybės teisės aktai (pagal kuriuos konkretus asmuo turėtų teisę į pašalpas šeimai) gali būti taikomi tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

39. Prieš pateikiant atsakymą į šį klausimą, pirmiausia nagrinėsiu teisę į pašalpas šeimai tokiu atveju, koks nagrinėjamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, atsižvelgdamas vien tik į Reglamento Nr. 1408/71 ir Reglamento Nr. 574/72 nuostatas. Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką,

11 — Kiek tai susiję su Reglamentu Nr. 1408/71, pakaktų remtis, pavyzdžiui, 2002 m. kovo 19 d. Sprendimu *Hervein ir kt.*, C-393/99 ir C-394/99, Rink. p. I-2829.

siekiant pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, galima atsižvelgti į Bendrijos teisės normas, kuriomis nacionalinis teismas nesirėmė savo klausimuose, dėl kurių pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą [12], šiuo atveju – Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktą ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnį.

40. Toliau konkrečiai nagrinėsiu klausimus, kurie nagrinėjamoje byloje yra keliami dėl EB 39 straipsnio ir bendrųjų vienodo požiūrio bei nediskrminacijos principų.

41. Galiausiai nagrinėsiu ketvirtąjį klausimą, kokią reikšmę turi grįžimas į šeimos gyvenamąją vietą po kiekvienos darbo dienos, nes į šį klausimą galima atsakyti atskirai.

2. Taikytini teisės aktai

42. Iš pradžių reikėtų priminti, kad Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje (kuriai priklauso 13 straipsnis) įtvirtintos bendrosios taisyklės, pagal kurias nustatomi teisės aktai, taikomi pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui, kuris įvairiomis aplinkybėmis pasinaudoja judėjimo laisve [13].

43. Šios taisyklės yra skirtos ypač užkirsti kelią daugiau nei vienos nacionalinės teisinės sistemos konkuruojančių nuostatų taikymui ir iš to galintiems kilti sunkumams [14]. Taigi Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 1 dalis įtvirtina principą, kad asmeniui turi būti taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai [15], o ši valstybė turi būti nustatoma pagal šio reglamento II antraštinės dalies nuostatas.

44. Šiuo atžvilgiu reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punktas paaiškina, kad tokioje situacijoje, kai atitinkamas asmuo dirba apmokamą darbą vienoje valstybėje narėje, o gyvena kitos valstybės narės teritorijoje, taikomi darbo vietos valstybės teisės aktai (*lex loci laboris* taisyklė).

45. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad tam tikras išmokas reglamentuoja specialiosios taisyklės, įtvirtintos Reglamento Nr. 1408/71

12 — Žr. šiuo klausimu, be kita ko, 2005 m. liepos 7 d. Sprendimo *Weide*, C-153/03, Rink. p. I-6017, 25 punktą.

13 — Žr. šiuo klausimu, be kita ko, sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 52 punktą.

14 — Žr. 2000 m. spalio 20 d. Nutarties *Vogler*, C-242/99, Rink. p. I-9083, 26 punktą ir 2005 m. sausio 20 d. Sprendimo *Laurin Effing*, C-302/02, Rink. p. I-553, 38 punktą.

15 — Žr. šiuo klausimu, be kita ko, nutarties *Vogler* (minėtos 14 išnašoje) 19 punktą.

III antraštinėje dalyje. Dėl, pavyzdžiui, nagrinėjamoje byloje aptariamų išmokų šeimai, kurioms taikomas šio reglamento 7 skyrius, 73 straipsnyje nustatyta, kad darbuotojas, kuriam taikomi valstybės narės teisės aktai, už savo šeimos narius, gyvenančius kitos valstybės narės teritorijoje, turi teisę gauti išmokas šeimai, mokamas pagal pirmosios valstybės teisės aktų nuostatas, tartum jie gyventų toje valstybėje.

46. Taigi Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsniu patvirtinama, kad pagal šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintą taisyklę teisę į pašalpas šeimai už šeimos narius reglamentuoja darbo vietos valstybės narės teisės aktai [16].

47. Todėl, remiantis Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsniu, aiškinamu kartu su jo 73 straipsniu, akivaizdu, kad pagal reglamentu sukurtą koordinavimo sistemą tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama šioje byloje, kai pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ir jo šeimos nariai gyvena kitoje valstybėje narėje nei darbo vietos valstybė, teisei į pašalpas šeimai taikytini pastarosios valstybės teisės aktai.

48. Reikia sutikti su tuo, kaip nurodė Komisija ir B. Bosmann, kad Reglamentas Nr. 1408/71 ne visada užkerta kelią taikyti kitos valstybės narės, t. y. gyvenamosios vietos valstybės, teisės aktus, nes šio reglamento 13 straipsnyje įtvirtinta taisyklė, kad pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomais darbo vietos valstybės narės teisės aktais nepanaikinamos tam tikros išmokos, kurias reglamentuoja specialiosios šio reglamento taisyklės [17].

49. Taigi taikant išmokų sutapimo išvengimą reglamentuojančias Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio nuostatas, kurios buvo cituotos prejudiciniuose klausimuose, arba Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnio nuostatas, prioritetai gali pasikeisti gyvenamosios vietos valstybės narės kompetencijos naudai (*lex loci domicilii*), o tai reikštų, kad teisė į pašalpas gali būti teikiama šioje valstybėje, o darbo vietos valstybėje narėje pašalpų mokėjimas gali būti sustabdytas [18].

50. Taip buvo byloje *McMenamin*, kuria rėmėsi Komisija [19]. Ši byla buvo susijusi su situacija, kai sutuoktiniai dirbo dviejose skirtingose valstybėse narėse, kurių teisės aktai numatė panašių išmokų mokėjimą. Todėl Teisingumo Teismas vertino šią bylą pagal Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnyje ir Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnyje įtvirtintas nuostatas, reglamentuojančias

16 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *Dodl ir Oberhollenzer* (minėto 5 išnašoje) 47 ir 48 punktus.

17 — Žr., pavyzdžiui, sprendimo *McMenamin* (minėto 10 išnašoje) 14 punktą. Žr. dėl panašios logikos Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnio atveju sprendimo *Dodl ir Oberhollenzer* (minėto 5 išnašoje) 49 punktą.

18 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *Weide* (minėto 12 išnašoje) 28 punktą.

19 — Minėta 10 išnašoje.

išmokų sutapimo išvengimą, ir konstatavo, kad vaikų globos teises turinčiam asmeniui (būtent asmens, turinčio teises pagal Reglamento Nr. 1408/71 76 straipsnį, sutuoktiniui) pradėjus vykdyti profesinę arba darbinę veiklą vaikų gyvenamosios vietos valstybėje narėje, teisė į pašalpas pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį sustabdoma iki tokios pačios rūšies pašalpų, mokamų gyvenamosios vietos valstybėje narėje, sumos [20].

51. Tačiau reikia pabrėžti, kad tokiu atveju prioritetų pasikeitimą gyvenamosios vietos valstybės narės kompetencijos naudai, remiantis Reglamento Nr. 574/72 10 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje įtvirtinta taisykle, lemia tai, kad profesinė arba darbinė veikla yra vykdoma gyvenamosios vietos valstybėje narėje (byloje *McMenamin* ją vykdė asmens, turinčio teises pagal Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnį, sutuoktinis) [21].

52. Tą patį taip pat galima pasakyti apie bylas *Dodl ir Oberhollenzer* [22] ir *Weide* [23].

53. Tačiau, mano nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo apibūdintoje situacijoje nėra aplinkybių, dėl kurių būtų taikomi gyvenamosios vietos valstybės teisės aktai, remiantis Reglamente Nr. 1408/71 ir Reglamente Nr. 574/72 įtvirtintomis nuostatomis, reglamentuojančiomis išmokų sutapimo išvengimą.

54. Konkrečiai kalbant, nei pati B. Bosmann [24], nei jos sutuoktinis nevykdo profesinės ar darbinės veiklos gyvenamosios vietos valstybėje, taip pat nėra jokių kitų požymių, kad nagrinėjamas aplinkybes gali reglamentuoti ne tik Reglamento Nr. 1408/71 73 straipsnis. Atsižvelgdamas į tai ir priešingai šiek tiek dirbtinei Komisijos nuomonei, manau, kad nėra teisės į pašalpas sutapimo, apibrėžto Reglamente Nr. 1408/71 ir Reglamente Nr. 574/72, dėl kurio prioritetai pasikeistų gyvenamosios vietos valstybės narės naudai, ir, taikant pastarojo reglamento 10 straipsnio 1 dalies a punktą, turėtų būti mokama visos Vokietijos pašalpos šeimai (Komisija dėl pastarojo aspekto teigia, kad darbo vietos valstybėje mokamų išmokų suma yra nulis šioje byloje, todėl pagal šią nuostatą pašalpų mokėjimas turi būti sustabdomas tik iki šios sumos).

55. Darytina išvada, kad nagrinėjamoje byloje B. Bosmann taikoma išimtinai Nyderlandų teisės aktuose įtvirtinta socialinės apsaugos sistema.

20 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *McMenamin* (minėto 10 išnašoje) 15 ir 27 punktus.

21 — Žr. sprendimo *McMenamin* (minėto 10 išnašoje) 18, 24 ir 25 punktus.

22 — Žr. sprendimo *Dodl ir Oberhollenzer* (minėto 5 išnašoje) 60 punktą.

23 — Žr. sprendimo *Weide* (minėto 12 išnašoje) 33 punktą.

24 — Žr. kaip pavyzdį, kai (savarankiškai) dirbančiam asmeniui taikomi gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai dėl to, kad dalį savo veiklos jis vykdo šios valstybės teritorijoje, nutarties *Vogler* (minėtos 14 išnašoje) 19 punktą.

3. Nyderlandų teisės aktų taikytinumas – kompetencijos klausimas

56. Be to, manau, kad norint geriau suprasti nagrinėjamą bylą reikia atskirti valstybės narės kompetencijos tam tikros išmokos atžvilgiu klausimą nuo faktinės teisės į išmoką klausimo.

57. Kompetencijos klausimas patenka į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, šis reglamentas tik įtvirtina koordinavimo sistemą, pagal kurią nustatoma, kurie teisės aktai taikomi įvairiose situacijose [25]. Kaip ne kartą yra pažymėjęs Teisingumo Teismas, pačios Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos nesuteikia teisių į išmokas [26].

58. Tokios išmokos faktiškai yra teikiamos remiantis atitinkamomis nacionalinės teisės nuostatomis [27]. Būtent valstybės narės apibrėžia savo socialinės apsaugos sistemos turinį, o ypač įtvirtina esmines išmokų gavimo sąlygas [28].

59. Pagal Reglamentą Nr. 1408/71 nustačius pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikytinus teisės aktus (klausimas dėl taikytinos teisės logiškai yra pirmesnis už klausimą dėl turimų teisių), šio asmens teisei į išmokas turi būti taikomi būtent šie teisės aktai, kurie, savaime suprantama, skirtingose valstybėse narėse gali skirtis, nes socialinės apsaugos sistemos pagal Bendrijos teisę yra ne derinamos, o tik koordinuojamos [29].

60. Žinoma, nustačius taikytinus aktus pagal Reglamentą Nr. 1408/71, gali būti taip, kad migruojantis darbuotojas neturės teisės į konkrečią išmoką, nes neatitiks konkrečioje sistemoje taikomų sąlygų. Vis dėlto šiuo atžvilgiu reikėtų pabrėžti, jog šiuo reglamentu nesiekiama bendrai užtikrinti, kad į jo taikymo sritį patenkantiems pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims būtų garantuotos teisės į išmokas, bet užtikrinti, kad jie neliktų už socialinės apsaugos ribų, jų atžvilgiu „nesant taikytinų teisės aktų“ [30].

61. Žvelgiant iš šių pozicijų dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos reikėtų pažymėti, kad, vertinant atidžiau, nėra (neigiamos) kompetencijų kolizijos.

25 — Žr. šiuo klausimu, pavyzdžiui, sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 52 punktą.

26 — Žr., pavyzdžiui, 1997 m. birželio 12 d. Sprendimo *García*, C-266/95, Rink. p. I-3279, 29 punktą ir 1998 m. birželio 11 d. Sprendimo *Kuusijärvi*, C-275/96, Rink. p. I-3419, 29 punktą.

27 — Žr. sprendimo *García* (minėto 26 išnašoje) 29 punktą.

28 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 53 punktą ir sprendimo *Kuusijärvi* (minėto 26 išnašoje) 29 punktą.

29 — Žr. sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 52 punktą.

30 — Žr. sprendimo *Kuusijärvi* (minėto 26 išnašoje) 28 punktą.

62. Kitaip tariant, pagal Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 73 straipsnius nagrinėjamoje byloje nėra paneigtas Nyderlandų (darbo vietos valstybės) teisės aktų taikymas; toks taikymas taip pat nėra siejamas su gyvenamosios vietos kriterijumi.

63. Todėl akivaizdu, jog problema nagrinėjamoje byloje nėra susijusi su tuo, kad nėra taikytinų teisės aktų ar kad vienu metu taikytinais teisėtai galima pripažinti kelių valstybių narių teisės aktus.

64. Iš tiesų problemos esmė yra susijusi su materialine teise ir teise į pašalpą; faktiškai B. Bosmann neturi teisės į pašalpą šeimai darbo vietos valstybėje narėje, nes netenkinama viena iš Nyderlandų teisėje nustatytų sąlygų jai gauti (reikalavimas, susijęs su vaikų amžiumi), o Vokietijos teisės aktai šiuo atžvilgiu būtų kur kas palankesni, nes pagal juos pašalpos šeimai mokamos ir už vaikus, kuriems yra 18 metų ir daugiau.

65. Tačiau, kaip akivaizdu iš to, kas išdėstyta, ši situacija iš esmės neprieštarauja Reglamente Nr. 1408/71 numatytai kolizinių normų sistemai [31] ir nesumenkina jos veiksmingumo. Kalbant konkrečiai, Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtinta koordinavimo sistema nenustato taikytinos teisės, remdamasi principu, kad dviejose ar daugiau valstybių gyvenantiems ir dirbantiems asmenims turėtų būti taikomi jiems palankiausi teisės aktai [32].

66. Taigi panašu, kad gyvenamosios vietos valstybės atsisakymas suteikti teisę į pašalpas šeimai tokiomis aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos šioje byloje, neprieštarauja nei Reglamentui Nr. 1408/71, nei Reglamentui Nr. 574/72. Taigi lieka konkrečiai išnagrinėti, ar toks požiūris neprieštarauja EB 39 straipsniui ir vienodo požiūrio principui, kaip teigia B. Bosmann.

4. Judėjimo laisvė ir nediskriminavimas

67. Kaip nagrinėjamoje byloje, be kita ko, pabrėžia Ispanijos vyriausybė, asmuo, kuris, pavyzdžiui, kaip B. Bosmann, pasinaudojo laisvo darbuotojų judėjimo teise ir dirbo kitoje valstybėje narėje negu jo gyvenamosios vietos valstybė narė, patenka į EB 39 straipsnio taikymo sritį [33].

31 — Žr., pavyzdžiui, sprendimo *Ten Holder* (minėto 7 išnašoje) 21 punktą.

32 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 51 punktą.

33 — Žr., be kita ko, sprendimo *Öberg* (minėto 9 išnašoje) 11 punktą.

68. EB 39 straipsnis, kurį, kiek tai susiję su migruojančių darbuotojų socialine apsauga, įgyvendina Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalis, visų pirma, draudžia atvirą socialinės apsaugos sistemų paslaugų gavėjų pilietybe pagrįstą diskriminaciją, o taip pat visas paslėptas diskriminacijos formas, kurios, taikant kitus vertinimo kriterijus, iš tiesų duotų tokį patį rezultatą [34].

69. Antra, remiantis nusistovėjusia teismo praktika akivaizdu, kad Sutarties nuostatos, susijusios su laisvu asmenų judėjimu, siekia palengvinti Bendrijos piliečiams visoje Bendrijoje vykdyti bet kokio pobūdžio profesinę veiklą ir draudžia priemones, galinčias sudaryti mažiau palankias sąlygas šiems piliečiams, siekiantiems vykdyti ekonominę veiklą kitos valstybės narės teritorijoje [35].

70. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad Reglamento Nr. 1408/71 tikslas yra užtikrinti, kaip nustatyta antroje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse, laisvą pagal darbo sutartis dirbančių asmenų ir savarankiškai dirbančių asmenų judėjimą Europos Bendrijoje, atsižvelgiant į nacionalinės socialinės apsaugos teisės aktų specifinius bruožus. Dėl to, kaip tai yra aišku iš penktos, šeštos ir dešimtos konstatuojamųjų dalių, iš esmės šiame reglamente remiamas vienodas požiūris į darbuotojus skirtingų nacionalinės teisės aktų atžvilgiu, taip pat juo siekiama kuo geriau užtikrinti visų vienos valstybės narės teritorijoje dirbančių darbuotojų vienodą vertinimą ir nebausti darbuotojų, pasinaudojusių judėjimo laisve [36].

71. Vis dėlto, kaip pirmiau nurodžiau, Reglamentas Nr. 1408/71 prisideda palengvinant naudojimąsi laisvo asmenų judėjimu ir vienodo požiūrio užtikrinimą tik sukurdamas koordinavimo sistemą, kaip numatyta EB 42 straipsnyje [37]. Atskirų valstybių narių socialinės apsaugos sistemų materialūs ir procedūriniai skirtumai, taigi ir šiose valstybėse narėse dirbančių asmenų teisės, nėra Sutartyje aptariami [38].

72. Atsižvelgiant į tai, kaip ne kartą yra konstatavęs Teisingumo Teismas, Sutartis neduoda jokių garantijų darbuotojui, kad, jam išplėtus ar perkėlus savo veiklą į kitą valstybę narę, padariniai socialinės apsaugos atžvilgiu bus neutralūs. Atsižvelgiant į valstybių narių

34 — Žr., be kita ko, 2000 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Borawitz*, C-124/99, Rink. p. I-7293, 24 punktą ir 2007 m. sausio 18 d. Sprendimo *Celozzi*, C-332/05, Rink. p. I-563, 23 punktą.

35 — Žr., be kita ko, 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-318/05, Rink. p. I-6957, 114 punktą, sprendimo *Öberg* (minėto 9 išnašoje) 14 punktą ir sprendimo *Bosman* (minėto 6 išnašoje) 94 punktą.

36 — Žr., be kita ko, 2006 m. kovo 9 d. Sprendimo *Piatkowski*, C-493/04, Rink. p. I-2369, 19 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką.

37 — Žr., be kita ko, 2001 m. kovo 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, Rink. p. I-1865, 22 ir 23 punktus.

38 — Žr., pavyzdžiui, 1986 m. sausio 15 d. Sprendimo *Pinna*, 41/84, Rink. p. 1, 20 punktą.

socialinės apsaugos teisės aktų skirtumus, atskirais atvejais toks išplėtimas ar perkėlimas socialinės apsaugos atžvilgiu gali būti darbuotojui naudingas arba nenaudingas [39].

73. Todėl darytina išvada, kad tol, kol socialinės apsaugos teisės aktai nėra suderinti, EB sutarties nuostatos dėl laisvo asmenų judėjimo nedraudžia tam tikrų judėjimo laisvės apribojimų, t. y. apribojimų, kurie kyla dėl išlikusių valstybių narių socialinės apsaugos sistemų skirtumų ir kurie būdingi sistemai, skirtai tik koordinuoti [40].

74. Iš tiesų lygiai tokie patys argumentai turėtų būti taikomi vertinimo skirtumams, kylantiems tik dėl leistinų valstybių narių socialinės apsaugos teisės aktų skirtumų, kurie dėl šios priežasties nepažeidžia vienodo požiūrio principo [41].

75. Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti, kad, pirma, pradėjusi dirbti Nyderlanduose B. Bosmann iš tiesų atsidūrė nepalankioje padėtyje, nes pagal Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtintą darbo vietos valstybės principą jai buvo pradėti taikyti Nyderlandų teisės aktai, nenumatantys išmokos nagrinėjamo amžiaus vaikams, nors ji turėtų teisę į Vokietijos pašalpas šeimai, jeigu dirbtų šioje valstybėje.

76. Tačiau, mano nuomone, ši nepalanki padėtis yra priskirtina Vokietijos ir Nyderlandų socialinės apsaugos sistemų esminiams skirtumams pašalpų šeimai srityje, o konkrečiai dėl teisių į pašalpas sąlygos susijusios su vaikų amžiumi. Taigi tokia nepalanki padėtis nereiškia judėjimo laisvės pagal Sutartį pažeidimo.

77. Antra, dėl B. Bosmann ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo iškelto diskriminacijos klausimo taip pat yra akivaizdu, kad Reglamente Nr. 1408/71 įtvirtinta koordinavimo sistema negarantuoja ir iš tiesų netgi negalėtų garantuoti vienodo požiūrio visais atžvilgiais. Kaip nurodė generalinė advokatė E. Sharpston savo išvadoje byloje *Gouvernement de la Communauté française and Gouvernement wallon* (C-212/06), jeigu 13 straipsnio 2 dalies a punktas numato, kad paprastai taikytini

39 — Žr. šiuo klausimu sprendimo *Piatkowski* (minėto 36 išnašoje) 34 punktą ir sprendimo *Hervein ir kt.* (minėto 11 išnašoje) 51 punktą.

40 — Vis dėlto, remiantis teismų praktika, taip yra tik tiek, kiek Bendrijos taisyklės pagal EB 42 straipsnį nelemia papildomų skirtumų, palyginti su tais, kurie ir taip atsiranda, nesant nacionalinės teisės aktų suderinimo: žr. šiuo klausimu, be kita ko, sprendimo *Pinna* (minėto 38 išnašoje) 20 ir 21 punktus.

41 — Žr. dėl panašios logikos tiesioginio apmokestinimo atveju 2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Porto Antico di Genova*, C-427/05 (Rink. p. I-9303) 20 punktą.

teisės aktai bus *lex loci laboris*, valstybė narė, kurios teritorijoje turi būti faktiškai laikomasi vienodo požiūrio, paprastai bus darbo vietos valstybė [42].

78. Taigi kai ši taisyklė yra taikoma (kaip yra, pavyzdžiui, nagrinėjamoje byloje), migruojantis darbuotojas turi būti vertinamas vienodai, palyginti su visais kitais šios valstybės teritorijoje dirbančiais darbuotojais.

79. Nagrinėjamu atveju taip ir yra, nes Nyderlandų teisės aktai apskritai nepripažįsta teisės į išmokas už tokio amžiaus vaikus, kokie aptariami šioje byloje, taigi šiuo požiūriu B. Bosmann yra vertinama lygiai taip pat, kaip ir Nyderlanduose dirbantys ir gyvenantys asmenys.

80. B. Bosmann negali tvirtinti, kad jos padėtyje esantis asmuo, gyvenantis vienoje valstybėje narėje, o kitoje valstybėje narėje tik vykdantis darbinę veiklą, yra diskriminuojamas, palyginti su asmenimis, kurie vykdo profesinę arba darbinę veiklą gyvenamosios vietos valstybėje narėje arba kurių sutuoktiniai dirba toje valstybėje. Mano nuomone, koordinavimo sistemoje, pagrįstoje *lex loci laboris* principu ir užimtumo kriterijumi, šios B. Bosmann lyginamos situacijos objektyviai skiriasi [43]. Atsižvelgiant į tai, jos taip pat gali reikšti skirtingą rezultatą, kalbant apie gyvenamosios vietos valstybės teisės taikymą, taigi ir apie teisę į pašalpas šeimai šioje valstybėje.

81. Todėl darytina išvada, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio ir ypač jame atspindėtų principų (*lex loci laboris* ir būtinybės taikyti vienintelės valstybės narės teisės aktus principai) taikymas, kurio pasekmė – kad tokioje situacijoje, kokia nagrinėjamoje byloje, pagal darbo sutartį dirbantis asmuo neturi teisės į pašalpas šeimai gyvenamosios vietos valstybėje narėje ir, atsižvelgiant į vaikų amžių, negali gauti pašalpos šeimai valstybėje, kurioje dirba, neprieštarauja judėjimo laisvei ir vienodo požiūrio principui.

82. Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, akivaizdu, kad pagal Reglamentą Nr. 1408/71 ir Reglamentą Nr. 574/72, o taip pat įvertinus judėjimo laisvę ir vienodo požiūrio principą, tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, asmuo neturi teisės į gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktų taikymą ir į šiuose teisės aktuose numatytas pašalpas šeimai.

42 — Generalinės advokatės E. Sharpston išvados byloje *Gouvernement de la Communauté française and Gouvernement wallon* (C-212/06) (šiuo metu nagrinėjama Teisingumo Teisme) 77 punktas.

43 — Nediskriminacijos principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos nebūtų vertinamos vienodai. Žr. šiuo klausimu, be kita ko, 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *National Farmers' Union ir kiti*, C-354/95, Rink. p. I-4559, 61 punktą ir 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello*, C-148/02, Rink. p. I-11613, 31 punktą.

5. Darbuotojos grįžimo į šeimos gyvenamąją vietą po kiekvienos darbo dienos reikšmė

83. Dėl ketvirtojo klausimo pakaktų nurodyti, kad, kaip teigia Vokietijos vyriausybė, Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte nustatyta, jog darbo vietos valstybės teisės aktai yra taikomi, jeigu asmuo gyvena vienoje valstybėje narėje ir dirba pagal darbo sutartį kitos valstybės narės teritorijoje. Taigi *lex loci laboris* principas taikomas, nepaisant to, ar pagal darbo sutartį dirbantis asmuo grįžta į šeimos gyvenamąją vietą po kiekvienos darbo dienos, o ši aplinkybė yra atsitiktinė, neturinti jokios teisinės reikšmės nagrinėjamame kontekste.

V — Išvada

84. Dėl pirmiau išdėstytų priežasčių siūlau į klausimus, dėl kurių *Finanzgericht Köln* pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, atsakyti taip:

Pagal 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeistą 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005, ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 574/72, nustatantį Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, taip pat iš dalies pakeistą Reglamentu (EB) Nr. 647/2005, ir atsižvelgiant į judėjimo laisvę ir vienodo požiūrio principą, tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme, asmuo neturi teisės reikalauti, kad jam būtų taikomi gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai, siekdamas gauti šiuose teisės aktuose numatytas pašalpas šeimai, nepaisant to, ar šis asmuo grįžta į šeimos gyvenamąją vietą po kiekvienos darbo dienos.